

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК [004.8:37]:37.015.3

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17523489>

Академічна доброчесність в епоху штучного інтелекту та валідність інструментів виявлення порушень

Соболева Світлана Михайлівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки
Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана
Кожедуба, м. Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0655-615X>

Філіппова Лариса Валеріївна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медичної біохімії та
молекулярної біології Національного медичного університету імені
О. О. Богомольця, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7836-4355>

Красильникова Ірина Валеріївна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого,
декоративного мистецтва, технологій і безпеки життєдіяльності Вінницького
державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-3057-4000>

Прийнято: 22.10.2025 | Опубліковано: 04.11.2025

***Анотація:** Мета дослідження – проаналізувати трансформацію принципів академічної доброчесності в умовах стрімкого розвитку штучного інтелекту (далі – ШІ) та визначити ефективність, надійність і валідність сучасних інструментів виявлення академічних порушень у цифровому*

освітньому середовищі. У статті зосереджено увагу на викликах, пов'язаних із застосуванням генеративних технологій у науковій і освітній діяльності, та на пошуку шляхів адаптації етичних і правових норм до нових реалій академічної комунікації. Методологічну основу дослідження становлять системний, порівняльний та аналітичний підходи, доповнені контент-аналізом сучасних публікацій. Результати дослідження показали, що застосування ШІ підвищує продуктивність академічної праці, але водночас створює ризики порушення принципів авторства, самостійності й точності результатів. З'ясовано, що більшість наявних інструментів виявлення порушень демонструють обмежену валідність у розпізнаванні текстів, створених за допомогою ШІ, особливо в гуманітарних дисциплінах, де важливу роль відіграє контекстуальна інтерпретація. Здійснено порівняльний аналіз алгоритмів детекції, що використовуються в інструментах Turnitin AI Detector, GPTZero, Copyleaks AI та Writer.com, з урахуванням принципів семантичної оцінки тексту, джерел навчання мовних моделей і рівня точності виявлення контенту, створеного за допомогою ШІ. У висновках обґрунтовано необхідність переосмислення підходів до академічної доброчесності як динамічної системи етичних норм, що має враховувати технологічні зміни. Запропоновано концепцію інтеграції ШІ в академічну культуру через формування цифрової етики, розроблення нових критеріїв оцінювання самостійності робіт і вдосконалення механізмів перевірки валідності результатів. Наголошено на доцільності створення національних стандартів застосування ШІ в освітньому процесі та розвитку цифрової грамотності науковців і здобувачів освіти. Отримані результати можуть бути використані для модернізації політики академічної доброчесності, удосконалення систем перевірки академічних робіт і підвищення довіри до результатів наукової діяльності в епоху ШІ.

Ключові слова: цифрова грамотність, генеративні технології, детектори ШІ, верифікація даних, плагіат, академічна культура, цифрова освіта.

Academic Integrity in the Age of Artificial Intelligence and the Validity of Violation Detection Tools

Svitlana Sobolieva,

Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Pedagogy of the Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force, University, Kharkiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-0655-615X>

Larysa Filippova,

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Medical Biochemistry and Molecular Biology of the Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-7836-4355>

Iryna Krasylnykova,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Fine, Decorative Arts, Technologies and Life Safety of the Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi, Vinnytsia, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-3057-4000>

Abstract: *Purpose of the study – to analyze the transformation of academic integrity principles under the conditions of rapid development of artificial intelligence (AI) and to determine the effectiveness and validity of modern tools for*

detecting academic misconduct in the digital educational environment. The article focuses on the challenges associated with the use of generative technologies in research and learning activities, as well as on the search for ways to adapt ethical and legal norms to the new conditions of academic communication. The research methods are based on the application of systemic, comparative, and analytical approaches, as well as content analysis of modern publications. The results of the study demonstrate that the use of AI simultaneously increases the productivity of academic work and creates risks of violating the principles of authorship, independence, and reliability of results. It was found that most existing detection tools show limited validity in identifying AI-generated texts, especially in the humanities, where contextual interpretation plays a significant role. A comparative analysis was conducted of detection algorithms used in Turnitin AI Detector, GPTZero, Copyleaks AI, and Writer.com, taking into account their principles of semantic text evaluation, training data sources of language models, and the accuracy levels in identifying AI-generated content. The conclusions justify the need to reconsider approaches to academic integrity as a dynamic system of ethical norms that must take technological change into account. The article proposes a concept for integrating AI into academic culture through the development of digital ethics, new criteria for assessing the independence of student and research work, and improved mechanisms for validating research results. It emphasizes the importance of developing national standards for the use of AI in education and promoting digital literacy among scholars and students. The obtained results can be used to modernize academic integrity policies, improve systems for checking academic works, and strengthen trust in research outcomes in the age of artificial intelligence.

Keywords: *digital literacy, generative technologies, AI detectors, data verification, plagiarism, academic culture, digital education.*

Постановка проблеми. Актуальність проблеми академічної доброчесності в епоху ШІ зумовлена масштабними трансформаціями у сфері освіти й науки, спричиненими впровадженням цифрових технологій і генеративних алгоритмів. Сучасне академічне середовище дедалі більше залежить від інструментів ШІ, які підвищують ефективність освітнього та науково-дослідного процесів, водночас створюючи серйозні виклики для збереження етичних принципів, об'єктивності результатів і самостійності здобувачів освіти.

Використання генеративних систем, здатних створювати тексти, зображення та аналітичні матеріали, ставить під сумнів традиційні критерії авторства, новизни та інтелектуальної власності. Водночас наявні системи перевірки академічної доброчесності, створені для виявлення плагіату, часто виявляються малоефективними для визначення контенту, створеного за допомогою ШІ. Це ставить під сумнів валідність і надійність таких інструментів та актуалізує потребу розроблення нових підходів до верифікації академічних текстів.

Отже, питання забезпечення академічної доброчесності в епоху ШІ має системний характер і потребує комплексного дослідження, спрямованого на оцінку валідності інструментів виявлення порушень, формування цифрової етики й оновлення нормативних підходів до академічної діяльності в умовах технологічної революції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема академічної доброчесності в епоху стрімкого розвитку ШІ посідає важливе місце в сучасних наукових дискусіях. Упродовж останніх років українські та закордонні дослідники зосереджуються на пошуку балансу між інноваційністю освітніх технологій і збереженням етичних засад освітньо-наукової діяльності. Зокрема, Г. Стояцька розглядає академічну доброчесність

як фундаментальну європейську цінність, що має стати основою для модернізації освітніх процесів в Україні [1].

Аналіз праць останніх років свідчить про зростання уваги науковців до впливу ШІ на академічне середовище. Так, Б. Киричук і В. Гришко досліджують потенційні ризики застосування ШІ в освітньо-науковій діяльності, до яких належать проблеми автоматизованого плагіату та непрозорості авторства [2]. Подібні етичні дилеми порушують В. Тимохіна, В. Юрченко та О. Наливайко, які зазначають, що ШІ, за відсутності належних регуляцій, може стати інструментом як порушення, так і підтримки академічної доброчесності [3].

Поняття «цифрової відповідальності» як складника академічної культури окреслюють С. Толочко, Н. Бордюг і Л. Міронець, підкреслюючи, що освітні установи мають переосмислити стратегії формування доброчесної поведінки в умовах цифровізації [4]. Подібної думки дотримуються Л. Філіпенко, О. Думанський та О. Козак, які наголошують на необхідності підготовки викладачів до етичного застосування генеративних технологій у науковій діяльності [5].

Проблему надійності технологічних інструментів для виявлення академічних порушень досліджує Т. Немченко, зазначаючи, що сучасні алгоритми не завжди коректно розрізняють авторський текст і фрагменти, створені за допомогою ШІ [6]. Схожі висновки роблять К. Яндола, А. Бабиш та О. Мірошніченко, які акцентують, що сучасні системи перевірки текстів на плагіат і «AI-generated content» демонструють низьку валідність результатів через нестачу універсальних методологічних критеріїв [7].

Науковиця К. Бондаревська наголошує, що застосування ШІ в освіті потребує формування нової академічної культури, де технології розглядаються не як загроза, а як інструмент підтримки етичних практик [8]. Аналогічної позиції дотримується Н. Козаченко, аналізуючи доброчесність у

площині епістемології чеснот та наголошуючи на ролі внутрішньої мотивації як передумови етичного застосування ШІ [9].

Академічну доброчесність як маркер якості освіти трактує О. Уманець, пов'язуючи її з інституційними змінами, спричиненими впровадженням цифрових технологій [10]. Водночас С. Шестакова, О. Сухомлинова й О. Задоріна демонструють міжнародний досвід реалізації політики доброчесності, зазначаючи, що успішність контролю порушень залежить від поєднання автоматизованих і людських методів оцінювання [11].

Новітні дослідження свідчать, що навіть найсучасніші алгоритми виявлення академічних порушень не гарантують абсолютної точності. Так, О. Заболотна, Л. Загоруйко зазначають, що моделі детекції ШІ-контенту часто допускають похибки під час аналізу гуманітарних текстів, тому можуть виконувати лише допоміжну функцію в освітній перевірці [12]. Подібну думку розвивають Н. Курасова, К. Степанова та Г. Різак, які вбачають перспективу у створенні гібридних систем аналізу, що поєднують машинне навчання та експертну оцінку [13].

Водночас І. Бичук та співавтори (I. Bychuk et al.) звертають увагу на роль вищої освіти як середовища соціальної відповідальності, у якому академічна доброчесність є важливим чинником соціально-економічної мобільності [14]. Такі висновки підтверджують І. Червінська (I. Chervinska), Н. Мельник (N. Melnyk) і Н. Галюк (N. Galyuk), які підкреслюють важливість інноваційних форм навчання (зокрема змішаного), що передбачають високий ступінь самостійності здобувачів освіти й потребують підвищеного рівня академічної свідомості [15].

Отже, аналіз літератури засвідчує, що сучасні науковці розглядають академічну доброчесність як інтегральний компонент цифрової освіти, однак недостатньо досліджують валідність інструментів виявлення академічних

порушень, проблему алгоритмічної неупередженості та адаптацію систем ШІ до специфіки гуманітарних дисциплін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених академічній доброчесності, низка важливих аспектів цієї проблеми в умовах стрімкого розвитку ШІ залишається недостатньо вивченою. Традиційні підходи до виявлення академічних порушень, розроблені ще до появи генеративних технологій, є малоефективними у визначенні меж між самостійною інтелектуальною діяльністю та результатами, створеними за допомогою алгоритмів ШІ. Питання валідності наявних інструментів перевірки доброчесності, таких як антиплагіатні програми чи детектори ШІ-текстів, потребує поглибленого аналізу, оскільки їхні результати часто є суперечливими або не відповідають реальним показникам об'єктивності. Недостатньо також розроблено методологічні підходи до оцінювання академічної доброчесності в цифровому середовищі, де розмиті межі авторства й самостійності. Крім того, існує потреба в системному осмисленні етичних аспектів використання ШІ в навчанні та наукових дослідженнях, що зумовлює необхідність формування нової цифрової етики та розроблення стандартів відповідального застосування технологій.

Внесок цієї статті полягає в комплексному аналізі трансформації принципів академічної доброчесності під впливом генеративного ШІ, порівнянні валідності сучасних інструментів виявлення академічних порушень (зокрема Turnitin AI Detector, GPTZero, Copyleaks AI, Writer.com), а також визначенні напрямів адаптації етичних і правових норм до нових технологічних реалій. Запропонований у статті підхід сприяє теоретичному переосмисленню академічної доброчесності як динамічної системи етичних норм і цінностей, що враховує вплив технологічних змін, та формує підґрунтя для розроблення національних стандартів застосування ШІ в освіті й науці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей забезпечення академічної доброчесності в епоху ШІ та оцінювання валідності сучасних інструментів виявлення академічних порушень у цифровому освітньому середовищі.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання таких завдань:

- 1) проаналізувати сучасні теоретичні підходи до визначення академічної доброчесності в умовах цифрової трансформації;
- 2) схарактеризувати основні ризики та форми порушень академічної доброчесності, пов'язані із застосуванням генеративних технологій;
- 3) оцінити валідність і надійність детекторів академічних порушень;
- 4) визначити напрями вдосконалення політики академічної доброчесності, зокрема через формування цифрової етики та розроблення національних стандартів застосування ШІ в освіті.

Розв'язання зазначених завдань сприятиме розвитку наукового розуміння феномену академічної доброчесності в технологічному контексті, формуванню рекомендацій щодо оновлення систем академічного контролю та зміцненню етичних засад освіти в умовах цифровізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній освітній парадигмі академічна доброчесність – це не лише сукупність етичних норм, а багатовимірне явище, що визначає якість, довіру та соціальну легітимність освіти й науки. Вона втілює баланс між традиційними етичними принципами (чесність, справедливість, повага до інтелектуальної праці) та новими викликами цифрової доби, до яких належать застосування генеративних технологій ШІ, автоматизованих систем аналізу текстів і детекторів плагіату. З огляду на це, поняття академічної доброчесності поступово розширюється, охоплюючи критерії прозорості застосування ШІ, верифікації авторства та валідності інструментів виявлення порушень (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «академічна доброчесність» та їхні особливості в епоху ШІ

Підхід	Визначення	Особливості в епоху ШІ
Нормативно-правовий	Сукупність етичних принципів і правил, яких мають дотримуватися учасники освітнього процесу для забезпечення чесності, довіри та об'єктивності в навчанні й науці	Необхідність нормативного регулювання застосування ШІ, визначення меж допустимого автоматизованого втручання у створення академічних текстів
Етичний	Моральний імператив освітнього процесу, що ґрунтується на чесності, повазі, довірі та відповідальності	Етична дилема співтворчості людини та ШІ: моральна допустимість використання текстів, створених ШІ, в освітній діяльності
Інституційний	Система норм, закріплена у внутрішніх політиках ЗВО, що регулює поведінку всіх учасників академічної спільноти	Інституції мають формувати політику «етичного застосування ШІ», наприклад, зазначення інструментів генерації в роботах, прозорість джерел даних
Когнітивно-комунікативний	Пов'язується з епістемологічною чеснотою – визнанням меж знання, джерел і способів його здобуття	ШІ розширює межі знання, але водночас створює ризик втрати авторської автономії та знецінення людської творчості
Технологічно-аналітичний	Підхід орієнтований на практичні механізми забезпечення доброчесності через цифрові системи виявлення плагіату, чат-ботів, аналітичні моделі	Проблема валідності й упередженості детекторів ШІ; потреба у створенні відкритих алгоритмів перевірки, які забезпечують рівні умови для всіх користувачів

Підхід	Визначення	Особливості в епоху ІІІ
Глобалістський	Універсальна цінність освітнього простору, що підтримує соціальну мобільність та наукову довіру.	Застосування ІІІ стає елементом глобальних стандартів якості освіти; формуються міжнародні кодекси «AI transparency»
Педагогічний	Частина освітньої культури, що формується через виховання критичного мислення, саморефлексії та відповідальності	ІІІ можна застосовувати як дидактичний інструмент для розвитку медіаграмотності й етичного мислення здобувачів освіти

Джерело: створено авторами на основі [1; 5; 8; 9; 12; 16; 18]

Отже, аналіз наукових підходів засвідчує, що академічна доброчесність еволюціонує від традиційної етичної норми до динамічної системи управління довірою, відповідальністю й технологічною прозорістю. В епоху ІІІ вона охоплює не лише моральний, а й цифровий вимір, що вимагає оновлення правових, інституційних та освітніх механізмів її реалізації. Збереження академічних цінностей у цьому контексті можливе лише за умови підзвітності, відкритості та етичного застосування технологій, що сприятиме формуванню культури академічної чесності нового покоління.

У цьому контексті важливою є проблема перевірки точності й надійності інструментів, за допомогою яких виявляються порушення академічної доброчесності. Саме технологічні засоби дедалі частіше є посередниками між автором, викладачем і системою контролю, впливаючи на сприйняття академічної чесності як соціальної норми. Дискусія щодо коректності роботи антиплагіатних програм і детекторів ІІІ поступово виходить за межі технічного виміру, перетворюючись на філософсько-етичне питання: чи може машина бути об'єктивним суддею у сфері, що ґрунтується на намірах, творчості та контексті.

Валідність інструментів виявлення академічних порушень – це ступінь відповідності результатів автоматизованих систем реальному стану речей, тобто їхня здатність точно, надійно й відтворювано визначати факти неоригінальності або застосування ШП. Основними критеріями валідності вважають точність ідентифікації текстових збігів; рівень хибнопозитивних і хибнонегативних результатів; прозорість алгоритму; здатність адаптації до різних мов і дисциплін. Для уточнення рівня валідності проаналізовано принципи роботи найпоширеніших інструментів детекції – Turnitin AI Detector, GPTZero, Copyleaks AI, Writer.com та OpenAI Classifier (табл. 2). Критеріями порівняння визначено тип і обсяг мовної моделі, базу навчання, рівень точності, показник хибнопозитивних результатів та відкритість технічних специфікацій.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз валідності інструментів виявлення порушень академічної доброчесності

Інструмент	Тип мовної моделі / база навчання	Середня точність (%)	Хибнопозитивні результати (%)	Переваги	Обмеження / недоліки
Turnitin AI Detector	Власна гібридна модель на основі GPT і корпусів робіт здобувачів освіти	78–82	~15	Висока точність для англomовних текстів; інтеграція в LMS	Схильність до помилок у редагованих або адаптованих текстах; закритий алгоритм
GPTZero	Моделі на основі аналізу перплексії та burstiness	~70	~18	Добре розрізняє стильові	Низька стабільність результатів;

Інструмент	Тип мовної моделі / база навчання	Середня точність (%)	Хибнопозитивні результати (%)	Переваги	Обмеження / недоліки
				особливості ШІ-текстів	залежність від стилістики мови
CopyLeaks AI	Нейромережевий класифікатор, навчений на відкритих корпусах	75–80	≤10	Найменша кількість хибнопозитивних результатів; зручний API	Обмежена ефективність у неангломовних текстах
Writer.com AI Detector	Власна генеративна модель із частковим відкритим кодом	60–65	~20	Простий інтерфейс, швидка обробка	Низька відтворюваність; відсутність адаптації до інших мов
OpenAI Classifier	Розроблений на основі GPT-3 з обмеженою навчальною вибіркою	~60	25–30	Застосовує контекстуальний аналіз	Низька точність; відкликаний через ненадійність результатів

Джерело: власна розробка авторів

Отже, ефективність інструментів детекції визначається не лише архітектурою алгоритму, а й відкритістю розробників, типом даних для навчання та здатністю системи враховувати контекстуальні особливості тексту. Поточний рівень валідності більшості детекторів (60–80 %) свідчить про потребу створення комбінованих моделей оцінювання, що поєднують автоматизований аналіз з експертною інтерпретацією. Це вимагає розроблення прозорих національних критеріїв сертифікації подібних інструментів і

підвищення цифрової компетентності користувачів систем академічного контролю.

Аналіз законодавчих аспектів дає змогу простежити трансформацію академічної доброчесності в нормативно-правових нормах, що забезпечують практичну реалізацію етичних принципів у сфері освіти й науки та визначають межі відповідальності учасників освітнього процесу. Поняття академічної доброчесності закріплено в ст. 42 Закону України «Про освіту» як сукупність етичних принципів та встановлених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та наукової діяльності для забезпечення довіри до результатів навчання й наукових досягнень [17]. Це визначення стало основою для розвитку нормативних і інституційних механізмів підтримки доброчесності у вищій освіті.

Міжнародна наукова спільнота визначає академічну доброчесність не лише як дотримання норм, а як систему цінностей – чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та відваги. Освітній омбудсмен України наголошує на необхідності активного захисту цих принципів навіть у ситуаціях зовнішнього тиску, що вимагає моральної стійкості та професійної відданості [18]. Такий підхід визначає напрям розвитку національного законодавства, яке поступово інтегрує міжнародні стандарти. Так, 8 січня 2024 року група народних депутатів подала законопроект «Про академічну доброчесність», у якому запропоновано оновлене визначення поняття як сукупності цінностей, принципів і правил, якими мають керуватися суб'єкти академічної діяльності [16].

Ухвалення законопроекту є важливим для формування комплексного правового підґрунтя доброчесності в умовах цифрової трансформації освіти, хоча науковці зазначають, що нове визначення є ширшим за закон 2017 року та може створити ризик термінологічної розбалансованості, тоді як попереднє формулювання чітко окреслювало сфери освітньої, викладацької, наукової та

творчої діяльності, забезпечуючи юридичну визначеність і практичну придатність [11, с. 91].

Розширення нормативних дефініцій не супроводжується достатньою конкретизацією механізмів реалізації цих принципів. Попри наявність основних законодавчих положень, питання академічної доброчесності в Україні врегульовано лише частково. Відсутні чіткі норми, які б розкривали зміст принципів доброчесності, регламентували процедури притягнення до академічної відповідальності чи встановлювали стандарти застосування технологій ІІІ в освітній та науковій діяльності [2]. Унаслідок цього практична реалізація принципів доброчесності часто покладається на заклади освіти, які розробляють внутрішні політики та проводять просвітницькі заходи для здобувачів освіти та викладачів.

Зокрема, в Україні активно обговорюються методичні рекомендації Міністерства освіти і науки України для закладів середньої та вищої освіти, спрямовані на формування політик відповідального застосування ІІІ. Такі документи поки що мають рекомендаційний характер і лише окреслюють загальний напрям розвитку, не забезпечуючи належної юридичної визначеності щодо валідності інструментів виявлення порушень або гарантій захисту прав учасників освітнього процесу.

У цьому процесі важливим чинником є не лише оновлення законодавства, а й практична діяльність інституцій, які забезпечують реалізацію принципів академічної доброчесності на національному рівні. Саме вони формують політики, упроваджують стандарти та сприяють розвитку культури відповідальності у вищій освіті. Визначальну роль у цій системі відіграють державні й незалежні організації, діяльність яких охоплює як нормотворчу, так і аналітичну та просвітницьку сфери. Центральним органом у цій структурі є Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО), що здійснює моніторинг і оцінювання якості освітніх

програм, а також розробляє рекомендації та політики, спрямовані на зміцнення принципів доброчесності у вищій школі. Активну науково-дослідну діяльність у цій сфері також проводить Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (далі – НАПН), який досліджує проблеми плагіату, фальсифікації даних і формування етичних стандартів академічного середовища. Важливим аналітичним осередком є центр CEDOS, який здійснює моніторинг дотримання академічної доброчесності в українських закладах вищої освіти, публікує звіти та ініціює дискусії щодо підвищення прозорості освітніх процесів. Діяльність цих інституцій сприяє розвитку цілісної культури академічної доброчесності через дослідження, просвітницьку діяльність та формування нових стандартів якості освіти.

Український досвід тісно пов'язаний з європейською практикою, у якій норми академічної доброчесності мають чітке інституційне закріплення. У Польщі система перевірки дотримання цих норм має свої особливості: при університетах створено комісії з професійної етики, які розглядають випадки порушення академічних стандартів. Показовим є досвід Музичної академії ім. Кароля Ліпінського у Вроцлаві, де дотримання принципів доброчесності підкріплюється урочистою студентською присягою після ознайомлення з нормативними актами закладу [11, с. 92].

Європейський досвід засвідчує, що ефективна реалізація принципів академічної доброчесності можлива лише за умови дотримання системного підходу, який передбачає поєднання високої якості досліджень із належною часовою дисципліною, розвиток відкритої науки, забезпечення інституційної автономії університетів і підтримку мотивації науковців у професійній діяльності [1, с. 45]. Такі засади дають змогу не лише контролювати академічні порушення, а й формувати довіру до наукової спільноти як носія об'єктивного знання.

До основних цінностей академічної доброчесності належать чесність, самостійність, справедливість, повага до інтелектуальної власності та прозорість. Вони визначають не лише етичну, а й правову поведінку учасників освітнього процесу, формуючи атмосферу взаємної довіри між здобувачами, викладачами й дослідниками. Дотримання цих засад забезпечує якість освіти та легітимність наукових результатів, створюючи основу для сталого розвитку академічного середовища.

Водночас дослідження засвідчують низку проблем у функціонуванні систем автоматичного виявлення порушень. Алгоритми часто демонструють високу чутливість до перефразування, що призводить до помилкових результатів. Крім того, більшість детекторів розробляються відповідно до конкретних версій мовних моделей, а після їхнього оновлення точність значно знижується. Відсутність відкритих баз для порівняння ефективності таких інструментів ускладнює створення універсальних стандартів оцінювання [2, с. 308]. Таким чином, ці системи доцільно розглядати як допоміжний елемент, який має доповнювати, а не замінювати людську експертизу.

Особливе місце в дискусії посідає проблема застосування генеративних моделей, таких як ChatGPT. Цей інструмент може допомагати в пошуку джерел, формулюванні ідей або перекладі нескладних текстів, але його застосування як засобу створення власних академічних робіт суперечить принципам доброчесності [5, с. 95]. Надмірне застосування ШІ для автоматичного створення текстів та виконання тестових завдань підвищує ризик заміщення особистих знань алгоритмічними рішеннями, що негативно впливає на якість освіти. Викладачам варто впроваджувати методи контролю, які стимулюють самостійне мислення здобувачів освіти, зокрема усні співбесіди, дискусії чи творчі завдання.

На основі аналізу сучасних тенденцій пропонується низка напрямів удосконалення політик академічної доброчесності. Необхідно оновити

нормативно-правові документи з урахуванням впливу ІІІ, запровадити комбіновані підходи до перевірки робіт (поєднання автоматизованого аналізу та експертної оцінки), розробити локальні корпуси академічних текстів для коректного калібрування детекторів і забезпечити підготовку педагогічних кадрів у галузі цифрової етики. Важливим кроком стане створення прозорих процедур апеляції та документування випадків порушень у закладах вищої освіти.

Таким чином, у цифрову епоху академічна доброчесність потребує переосмислення як багатовимірне явище, що охоплює етичний, правовий і технологічний виміри. Технічні засоби контролю залишаються лише частиною ширшої системи, що має ґрунтуватися на оновлених нормативних межах, етичній культурі та відповідальному ставленні до застосування технологій. Саме синергія правових, технологічних і освітніх зусиль сприятиме інтеграції потенціалу ІІІ з непорушністю академічних цінностей.

Висновки. У межах дослідження було розглянуто трансформацію поняття академічної доброчесності в умовах цифрової доби та вплив ІІІ на формування нових нормативних, етичних і технологічних підходів до її забезпечення. Отримані результати засвідчують, що академічна доброчесність уже не є лише етичною категорією, а стає комплексною правовою та технологічною системою, спрямованою на підтримку довіри, прозорості та відповідальності у сфері освіти й науки.

Практичне втілення принципів доброчесності забезпечують державні та незалежні інституції, зокрема НАЗЯВО, Інститут вищої освіти НАПН України, аналітичний центр CEDOS, які виконують аналітичну, просвітницьку та моніторингову функції. Їхня діяльність сприяє формуванню в Україні культури академічної відповідальності, що поєднує правову підзвітність, технологічну прозорість і ціннісну послідовність.

Водночас виявлено низку проблем, пов'язаних із застосуванням цифрових детекторів і генеративних моделей ШІ, зокрема недостатню точність, відсутність відкритих методик валідації та ризики підміни людської творчості алгоритмічними рішеннями. Це визначає потребу в комбінуванні автоматизованого аналізу з людською експертизою, удосконаленні цифрових стандартів та розвитку педагогічної культури відповідального застосування технологій.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на поглиблений аналіз ефективності методів виявлення текстів, створених ШІ, у межах різних дисциплін та мовних середовищ, а також на порівняння традиційних антиплагіатних систем із сучасними детекторами ШІ. Важливим напрямом є розроблення й апробація національних стандартів валідації цифрових інструментів, що дасть змогу забезпечити точність і надійність автоматизованих оцінок академічних робіт. Особливої уваги потребує вивчення впливу освітніх програм цифрової етики та педагогічних стратегій на формування навичок відповідального застосування технологій у здобувачів освіти й викладачів. Реалізація цих напрямів дослідження сприятиме комплексному розвитку академічної культури, де поєднуються технологічна прозорість, правова визначеність та етична відповідальність, що забезпечує стійку основу для освіти й науки в умовах цифрової трансформації.

Список використаних джерел

1. Стояцька Г. М. Академічна доброчесність як ціннісне надбання Європейського освітнього та наукового простору. *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матер. міжнар. наук.-метод. конф.* (Суми, 29-30 травня 2020 р.). Суми, 2020. С. 44–45. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0a7a8fe1-4917-49ab-9864-36c9e1b27b5b/content#page=43> (дата звернення: 19.08.2025).

2. Киричук Б. С., Гришко В. І. Академічна доброчесність і штучний інтелект: подолання викликів у освітньо-науковій діяльності України та зарубіжних держав. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2024. № 2(85). С. 305–310. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.2.45>

3. Тимохіна В. О., Юрченко В. С., Наливайко О. О. Академічна доброчесність VS штучний інтелект: етична дискусія в освітньому просторі. *Цифрова трансформація освіти та науки: матеріали II Всеукраїнських науково-практичної конференції* (м. Харків, 14–15 берез. 2024 р.) Харків, 2024. С. 202–207. URL: https://www.researchgate.net/profile/Olena-Yarys/publication/385249056_VIKORISTANNA_STUCNOGO_INTELEKTU_V_BIOLOGICNIH_DOSLIDZENNAH/links/671beb35df4b534d4ef5280e/VIKORISTANNA-STUCNOGO-INTELEKTU-V-BIOLOGICNIH-DOSLIDZENNAH.pdf#page=203 (дата звернення: 19.08.2025)

4. Толочко С., Бордюг Н., Міронєць Л. Академічна доброчесність та штучний інтелект освітній і науковій діяльності. *Інноваційна педагогіка. Теорія та методика навчання (з галузей знань).* 2023. № 62 (2). С. 25–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/62.2.4>

5. Філіпенко Л. В., Думанський О. В., Козак О. В. Академічна доброчесність в науковому та освітньому середовищі закладів освіти України: погляд крізь призму наявності штучного інтелекту. *Академічні візії.* 2023. № 19. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7966703>

6. Немченко Т. А. Академічна доброчесність в умовах розвитку штучного інтелекту та цифрових технологій. *Третій рівень освіти в Україні: становлення та тенденції: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (с. Світязь, 17–19 листопада 2023 р.). Світязь, 2023. С. 156–158. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-331-9-44>

7. Яндола К. О., Бабич А. А., Мірошніченко О. С. Проблема академічної доброчесності в контексті використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2024. № 3. С. 164–171. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-3-21>
8. Бондаревська К. В. Штучний інтелект vs академічна доброчесність: виклики і можливості. *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: збірник есе програми підвищення кваліфікації* (м. Львів, 18 вересня – 18 жовтня 2023 року.) Львів, 2023. С. 58–60. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-17>
9. Козаченко Н. Штучний інтелект і академічна доброчесність в контексті епістемології чеснот. *Актуальні проблеми духовності*. 2024. № 25(1). С. 315–342. DOI: <https://doi.org/10.55056/apm.7740>
10. Уманець О. В. Академічна доброчесність як маркер сучасної освіти: світовий та національний виміри. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип 71. № 3. С. 89–96. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-14>
11. Шестакова С. О., Сухомлинова О. В., Задоріна О. М. Академічна доброчесність: практика дотримання у зарубіжних країнах. *Молодь і ринок*. 2023. № 9 (217). С. 87–91. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.287676>
12. Заболотна О., Загоруйко Л. Штучний інтелект і академічна доброчесність: запитання без відповідей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2025. № 2 (142). С. 221–230. DOI: [10.24139/2312-5993/2025.02/059-070](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2025.02/059-070)
13. Курасова Н. І., Степанова К. В., Різак Г. В. Роль віртуальної реальності у створенні індивідуалізованих освітніх траєкторій для студентів. *Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science*. 2024. С. 154–159. URL: <https://futuraity-publishing.com/wp-content/uploads/2024/02/Kurasova-N.-Stepanova-K.-Rizak-G.2024.pdf> (дата звернення: 19.08.2025)

14. Bychuk I., Karpenko O., Sonechko O., Lazareva A., Rizak G. The Role of Higher Education in Promoting Socio-Economic Mobility: A Bibliographic Review. *Futurity Education*. 2025. Vol. 5. № 1. P. 110–130. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2025.03.25.07>
15. Chervinska I., Melnyk N. Galyuk N. Blended Learning as an Innovative Organization of the Educational Process in Higher Education Institutions of Ukraine. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. Vol. 10. № 1. P. 216–224. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.1.216-224>
16. Про академічну доброчесність: Проект Закону України. № 10392 від 08.01.2024. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/43481> (дата звернення: 19.08.2025).
17. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 19.08.2025).
18. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу. *Освітній омбудсмен України: вебсайт*. URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/> (дата звернення: 19.08.2025)